

ПІДХОДИ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Кобко Є. В.

В статті досліджено теоретичні підходи до адміністративної реформи в Україні. Інтеграція України до європейського співтовариства передбачає подолання системної кризи, яка охопила Україну після здобуття незалежності. Європейський Союз поставив вимогу до країн-кандидатів щодо проведення реформ, спрямованих на створення ефективної, прозорої та відповідальної системи державного управління. Впровадження цих реформ є важливим кроком на шляху до європейської інтеграції та отримання підтримки від міжнародних партнерів, серед яких є і адміністративна реформа. Ефективна система державного управління повинна бути орієнтована на потреби людей, забезпечувати доступ до якісних адміністративних послуг та сприяти розвитку громадянського суспільства. Децентралізація влади, яка є одним із ключових елементів реформи, дозволяє наблизити управління до громадян, забезпечити їх участь у прийнятті рішень та підвищити відповідальність місцевих органів влади. Саме, адміністративна реформа є важливим інструментом подолання економічної кризи та стимулювання розвитку регіонів. Ефективне управління ресурсами, підвищення якості надання послуг та створення сприятливого інвестиційного клімату є ключовими умовами для економічного зростання та соціальної стабільності.

Сучасний етап розвитку української державності характеризується глибокими трансформаційними процесами, які охоплюють усі сфери суспільного життя. В умовах глобалізації, інтеграції України до європейського та світового співтовариства, а також внутрішніх викликів, пов'язаних із соціально-економічною кризою, корупцією та неефективністю державного апарату, адміністративна реформа стає не лише необхідною, але й основним інструментом подолання системних проблем.

Зроблено висновок, що адміністративна реформа в Україні є необхідним етапом для побудови сучасної, ефективної системи державного управління, яка відповідає вимогам демократичного суспільства та сприяє підвищенню якості життя громадян. Для успішної реалізації реформи необхідно враховувати історичний досвід, специфіку країни та забезпечити стабільність конституційного процесу, тільки комплексний підхід до реформування дозволить

Україні стати високорозвинутою, правовою державою з високим рівнем життя та соціальної стабільності.

Ключові слова: адміністративне право, реформування, адміністративна реформа, органи державного управління, концепція.

Kobko Ye. V. Approaches to administrative reform in Ukraine

The article examines theoretical approaches to administrative reform in Ukraine. Ukraine's integration into the European community involves overcoming the systemic crisis that engulfed Ukraine after gaining independence. The European Union put forward requirements for the candidate countries to carry out reforms aimed at creating an effective, transparent and responsible public administration system. Implementation of these reforms is an important step on the way to European integration and receiving support from international partners, including administrative reform. An effective public administration system should be oriented towards people's needs, provide access to quality administrative services and promote the development of civil society. Namely, administrative reform is an important tool for overcoming the economic crisis and stimulating the development of regions. Effective resource management, improving the quality of service provision and creating a favorable investment climate are key conditions for economic growth and social stability.

The current stage of the development of Ukrainian statehood is characterized by deep transformational processes that cover all spheres of social life. In the conditions of globalization, integration of Ukraine into the European and world community, as well as internal challenges related to the socio-economic crisis, corruption and ineffectiveness of the state apparatus, administrative reform becomes not only a necessity, but also the main tool for overcoming systemic problems.

It was concluded that the administrative reform in Ukraine is a necessary stage for building a modern, effective system of public administration that meets the requirements of a democratic society and contributes to improving the quality of life of citizens. For the successful implementation of the reform, it is necessary to take into account the historical experience, the specifics of the country and ensure the stability of the constitutional process, only a comprehensive approach to reform will

allow Ukraine to become a highly developed, legal state with a high standard of living and social stability.

Key words: *administrative law, reformation, administrative reform, state administration bodies, concept.*

Актуальність дослідження. Інтеграція України до європейського співтовариства передбачає подолання системної кризи, яка охопила Україну після здобуття незалежності. Європейський Союз поставив вимогу до країн-кандидатів щодо проведення реформ, спрямованих на створення ефективної, прозорої та відповідальної системи державного управління. Впровадження цих реформ є важливим кроком на шляху до європейської інтеграції та отримання підтримки від міжнародних партнерів, серед яких є і адміністративна реформа. Ефективна система державного управління повинна бути орієнтована на потреби людей, забезпечувати доступ до якісних адміністративних послуг та сприяти розвитку громадянського суспільства. Децентралізація влади, яка є одним із ключових елементів реформи, дозволяє наблизити управління до громадян, забезпечити їх участь у прийнятті рішень та підвищити відповідальність місцевих органів влади. Саме, адміністративна реформа є важливим інструментом подолання економічної кризи та стимулювання розвитку регіонів. Ефективне управління ресурсами, підвищення якості надання послуг та створення сприятливого інвестиційного клімату є ключовими умовами для економічного зростання та соціальної стабільності.

Мета і завдання Основна мета статті полягала в аналізі теоретичних підходів до адміністративної реформи, яка є ключовим елементом у створенні сучасної, ефективної системи державного управління.

Огляд останніх досліджень. Вище вказаному питанню увагу приділяли такі науковці, як, В. Авер'янов, Ю. Битяк, В. Галуцько, Ю. Грицик, І. Голосніченко, В. Горбатенко, В. Заблоцький, І. Коліушко, Є. Кубко, Ю. Курілов, В. Погорілко, М. Малишко, Р. Мельник, Г. Мурашин, О. Скрипнюк, В. Селіванов, В. Тацій, Ю. Тодика, М. Цвік, В. Цветков, В. Шаповал, Ю. Шемшученко тощо.

Виклад основних положень. Сучасний етап розвитку української державності характеризується глибокими трансформаційними процесами, які охоплюють усі сфери суспільного життя. Однією з ключових складових цих процесів є адміністративна реформа, спрямована на створення ефективної, прозорої та відповідальної

системи державного управління. В умовах глобалізації, інтеграції України до європейського та світового співтовариства, а також внутрішніх викликів, пов'язаних із соціально-економічною кризою, корупцією та неефективністю державного апарату, адміністративна реформа стає не лише необхідністю, але й основним інструментом подолання системних проблем. Вона має на меті створення сучасної системи державного управління, яка б відповідала вимогам демократичного правової держави, забезпечувала високий рівень життя громадян, сприяла економічному розвитку та соціальній стабільності. Однією з ключових складових адміністративної реформи є реформа адміністративно-територіального устрою, яка передбачає створення нових територіальних громад, скорочення кількості районів та передачу більшої кількості повноважень на місцевий рівень. Цей процес спрямований на підвищення ефективності управління ресурсами, покращення якості надання послуг громадянам та стимулювання розвитку регіонів.

Так, відповідно до Указу Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» запроваджено реформування системи державного управління з проведення в Україні адміністративної реформи. Де зазначалось, що необхідність формування нової системи державного управління як інструменту подолання кризи в Україні до останнього часу недооцінювалась, оскільки існуюча на той час система державного управління залишається в цілому неефективною, вона еkleктично поєднує як інститути, що дісталися у спадок від радянської доби, так і нові інститути, що сформувалися у період незалежності України і є гальмом у проведенні соціально-економічних і політичних реформ. Тому метою адміністративної реформи є поетапне створення такої системи державного управління, що забезпечить становлення України як високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником у світі та Європі. Ця система державного управління буде підконтрольною народові, прозорою, побудованою на наукових принципах і ефективною. Витрати на утримання управлінського персоналу будуть адекватними фінансово-економічному стану держави [1]. Сучасне теоретичне підґрунтя та практика функціонування демократичних країн демонструють, що процеси прийняття та реалізації адміністративних рішень мають виходити

з принципів забезпечення ефективності, публічності та людино центризму [2]. Найзагальнішим є розуміння адміністративної реформи як реформування публічної адміністрації. Воно включає в себе вужчі тлумачення адміністративної реформи, а також найбільше відповідає світовій практиці, у якій такий комплекс перетворень позначають поняттями «public administration reform» або «administrative reform». На підставі положення про служіння держави суспільству, за будь-якого тлумачення адміністративної реформи за цільовим спрямуванням має бути підпорядкована завданням створення таких систем державного управління і місцевого самоврядування, які сприяють підвищенню якості життя громадян країни, зокрема прогнозують суспільні проблеми і запобігають їх виникненню, ефективно служать громадянам, забезпечують вироблення і реалізацію стратегії суспільного розвитку. Водночас виокремлюються типові напрями таких реформ: підвищення ступеня децентралізації управління державою; упровадження менеджерських підходів у державне управління і місцеве самоврядування; розвиток співпраці органів державного управління і місцевого самоврядування з неурядовими організаціями та громадянами у процесах управління; упровадження технологій електронного уряду. Необхідно дотримуватися принципу відповідності умовам, що полягає у розробці для кожної країни власного комплексу змістовних моделей адміністративної реформи, які відповідають умовам цієї країни [3]. Проводячи дослідження Ю.Тодика зазначив, що специфіка впровадження в життя ідей адміністративної реформи пов'язана з відсутністю достовірної інформації про те, чи буде змінюватися текст Конституції України. Якщо такі зміни будуть, то вони суттєво вплинуть на виконавчу владу і насамперед на Кабінет Міністрів, порядок його формування, його реальний правовий статус. Тому доля і напрямки адміністративної реформи безпосередньо пов'язані з можливою конституційною реформою. Конституційна нестабільність – істотна перешкода усталеного, виваженого проведення адміністративної реформи. Адміністративна реформа – складне явище політико-правового і соціально-економічного характеру. Вона передбачає чітке визначення системи органів виконавчої влади на всіх рівнях, їх компетенції, структури, статусу посадових осіб, ієрархії підпорядкованості і відповідальності, орієнтацію на забезпечення прав людини. Втілення її в життя має суттєве значення для становлення української державності на

демократичних засадах [4]. Досліджуючи історичний розвиток адміністративного реформування науковець Ю.Курілов, прийшов до висновку, що з функціональної точки зору волость повинна бути не дуже навантаженою адмініструванням та близькою до громадян, з історичної точки зору історичні регіони повинні бути визнані, Оскільки вони є носіями відповідної культурної спадщини, а з економічної точки зору регіони повинні мати вихід на інституційний вимір в ЄС, щоб покращувати свою економічну спроможність та втілювати різні економічні проекти на своїй території [5]. А проф. В. В. Заблоцький зазначив, що для успішної реалізації реформи необхідно подолати ряд проблем як у законодавчому плані, так і в організаційному. Необхідно пов'язати реалізацію всіх необхідних реформ, наприклад, освіти, охорони здоров'я, судову, правоохоронну, пенсійну та інші. Необхідно також стимулювати процеси налагодження співпраці між територіальними громадами для вирішення спільних проблем, як основу для їх майбутнього добровільного об'єднання [6]. Отже, на думку зазначених науковців, для успішної реалізації адміністративної реформи необхідно подолати низку проблем, зокрема у законодавчому та організаційному плані. Важливо також враховувати можливі зміни в Конституції України, які можуть суттєво вплинути на виконавчу владу та напрямки реформи. Конституційна нестабільність є серйозною перешкодою для стабільного проведення адміністративної реформи. Дійсно, з метою підвищення ефективності управління ресурсами, покращення якості надання адміністративних послуг та стимулювання розвитку регіонів відбулося суттєве скорочення кількості районів: замість 490 старих було утворено 136 нових районів на основі територій новостворених територіальних громад. Що значно сприяє децентралізації влади, створює умови для більш ефективного використання ресурсів та стимулює економічний розвиток на місцевому рівні [7]. Таким чином, важливим аспектом адміністративної реформи є скорочення кількості районів та створення нових територіальних громад, що дозволяє підвищити ефективність управління ресурсами та покращити якість надання послуг громадянам. Цей крок також сприяв розвитку регіонів та створенню умов для більш тісної співпраці між територіальними громадами.

Продовжуючи реформування адміністративно-територіального устрою України важливим кроком у рамках адміністративної реформи є у 2024 році набрання чинності Закону України

«Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» [8], яким визначено порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць, їх найменування та перейменування, вирішення інших питань адміністративно-територіального устрою України. Саме, децентралізація влади, сприяє більш ефективному використанню ресурсів, покращенню якості надання адміністративних послуг та стимулюванню економічного розвитку на місцевому рівні.

Висновки. Отже, адміністративна реформа в Україні є необхідним етапом для побудови сучасної, ефективної системи державного управління, яка відповідає вимогам демократичного суспільства та сприяє підвищенню якості життя громадян. Для успішної реалізації реформи необхідно враховувати історичний досвід, специфіку країни та забезпечити стабільність конституційного процесу, тільки комплексний підхід до реформування дозволить Україні стати високорозвинутою, правовою державою з високим рівнем життя та соціальної стабільності.

Література

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>
2. Адміністративно-правова реформа в Україні / за заг. ред. С. В. Петкова. Київ: КНТ, 2022. 180 с
3. Адміністративна реформа. URL: https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0

4. Тодика Ю. Адміністративна реформа в Україні в аспекті розвитку конституційного процесу. *Вісник академії правових наук до 10-річчя академії правових наук*. № 2 (33) - 3 (34). С. 224-238.

5. Курілов Ю. Адміністративна реформа в Україні: від витоків до майбутнього. *Аспекти публічного управління*. Т.7 № 9-10. 2019. С. 62-78.

6. Заблоцький В. В. Адміністративна реформа: стан та перспективи трансформацій. *Електронний журнал Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 7, 2015. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=868>

7. Чотири роки реформі адміністративно-територіального устрою України. ВРУ. URL: https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/84655.html

8. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3285-20#Text>

Кобко Є. В.,
orcid.org/0000-0002-3121-0823
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративно-правових
дисциплін
Навчально-наукового інституту права
та психології
Національної академії внутрішніх справ